

η μπάλα αλλιώς

«Οι ασυμβίβαστοι»

Μέρος Δ'

Ιδιαίτερη θέση στην ποδοσφαιρική μυθολογία μας, έχουν οι «αμφισβητίες». Άλλοτε πολιτικά αντισυμβατικοί κι άλλοτε «άσωτοι» ή αλάνια, μερικές φορές μοναχικοί ή και «αυτοκαταστροφικοί» αλλά πάντα με έναν ηθικό κώδικα που

κέρδιζε την αγάπη από τους περισσότερους, την απομόνωση από άλλους, και συνήθως τον σεβασμό από όλους. Ταλέντα αυθεντικά, και όχι προϊόντα μιας μηχανής, παθιασμένοι αισθηματίες της στρογγυλής θεάς, δημιουργούσαν μια ιδιότυπη

αίγλη γύρω από το όνομά τους. Η «Μπάλα αλλιώς» του Δρόμου, παρουσιάζει μια σειρά άρθρων για μερικούς από τους εκφραστές του «επαναστατικού ρομαντισμού» του ποδοσφαίρου. Μέρος τέταρτο: Χρήστος Αρδίζογλου.

Χρήστος Αρδίζογλου

■ ΤΟΥ Δημήτρη Γιαννάτου*

«Εσύ Χρηστάρα, κάνε ό,τι θες...»

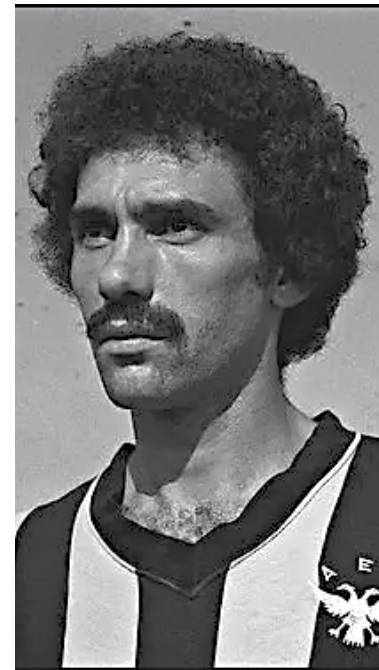
Μα τι απ' όλα, ήταν ο Χρήστος Αρδίζογλου; Αυτό το καλό, παραπονητικό και με το διαρκές αίσθημα της αδικίας παιδί, με το απαράμιλλο ποδοσφαιρικό ταλέντο; Ήταν ο ποδοσφαιριστής που πρωτοείδα σε έγχρωμες, χοντρές φωτογραφίες που είχαν οι γκοφρέτες του '70 και με εντυπωσίασε η σγουρή του αφάνα και οι κατεβασμένες κάλτσες που πρώτος αυτός καθιέρωσε, σύμβολο της ελευθερίας του; Μείγμα φιλόλογου, δασύτριχου Έλληνα Ανατολίτη, χίπη με μουστάκι και Βραζιλιάνου ποδοσφαιριστή του '70. Ήταν αυτά τα τεράστια λεπτά πόδια που κάπαζαν και στις δυο πλευρές του γηπέδου στην ασπρόμαυρη τι-βι μου και ήμουν σίγουρος ότι τούτο τον παίκτη δεν τον είχε άλλη ομάδα; «Ατι» άλλωστε τον έλεγε η πιάτσα της μπάλας, για τον ταχύτατο διασκελισμό του. Ή ήταν «ο τρελός», όπως καλοκάγαθα και με αγάπη, τον έλεγε η κερκίδα για την ιδιορρυθμία του; Είναι τόσα κι άλλα τόσα ο Αρδίζογλου. Που μπορούσε να ντριπλάρει όποιον έβρισκε μπροστά του και φτάνοντας στο τέρμα, να γυρίσει να ξαναντριπλάρει το τελευταίο «θύμα» του και ας έχανε το γκολ. Αυτός ο «αναρχικός» του ποδοσφαίρου, του ρομαντισμού της αλάνας, της χαράς του παιχνιδιού, σήμερα θα ήταν θαυμαστής του «against modern football», αλλά τότε ο Φάντροκ, εκτιμώντας τα προσόντα του, «έφτιαξε» έναν μοντέρνο μπακ-χαφ-εξτρέμ. Μα και στην Εθνική Ελλάδα, ποιος θα μπορούσε να καλουπώσει σε θέσεις και τακτικές αυτό το πληθωρικό ταλέντο; «Εσύ Χρηστάρα κάνε ό,τι θες, μόνο πού και πού, δίνε τη μπάλα και στους άλλους για να σε βοηθήνε!», απάντησε ο ευφυής Αλκέτας Παναγιώλιας στην απορία του Αρδίζογλου γιατί δεν του έδινε οδηγίες όπως στους υπόλοιπους.

«Αξίζει κανείς να πληρώνει 2 εισιτήρια για να παρακολουθεί τον Αρδίζογλου», θα συμπληρώσει ο προπονητής της Εθνικής Ιταλίας, Έντσο Μπεαρζότ, για τον ποδοσφαιρικό του έρωτα. Ο Χρηστάρας, όπως τον φώναζαν όλοι στο γήπεδο. Αλλά ήταν κι αυτός που του έριχναν το φταίξιμο όταν η ΑΕΚ δεν τραβούσε. Θυμάμαι έντονα, μέσα της δεκαετίας του '80, ένα ολόκληρο γήπεδο να τον αποδοκιμάζει (αυτόν με την τόση προσφορά), ζητώντας την αλλαγή του και καταχειροκροτώντας τον αντικαταστάτη του. Ήταν το κύκνειο άσμα του στην ΑΕΚ. Μια τραγική, άδικη αποκαθήλωση ενός παίκτη συμβόλου, όταν οι παλινωδίες των διοικήσεων οδηγούν τους οπαδούς να ζητούν αποδιοπομπαίους τράγους και εξιλαστήρια θύματα. Και, λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα του, έμπαινε συχνά στους δύο αυτούς ρόλους ο Αρδίζογλου. Υποσυνείδητα, μπορεί και να το επιζητούσε. Με το παράπονο και την αντίδραση να κάνει το δικό του, ίσως ήθελε φροντίδα και αποδοχή, αυτός ο ατίθασος. Και δεν ήθελε να τα κερδίσει με διπλωματία και συγκρατητικότητα, όπως άλλοι. Έλεγε με απλό τρόπο, λαϊκό και άγαρμπο, αλήθειες ή μυστικά της ομάδας που άλλοι κάλυπταν. «Ούτε πήγαινα να γλειφω τους οπαδούς, να βάζω γκολ και να πηγαίνω στην εξέδρα να πανηγυρίζω. Ήμουν ο χαζός της παρέας. Έφτιαχνα τα γκολ για τους άλλους και οι άλλοι έπαιρναν τα λεφτά», θα πει σε συνέντευξή του. Δεν ήθελε γλειψίματα, δημόσιες σχέσεις, αυλικούς. «Εγώ δεν ήμουν της δημοσιογραφίας...» έλεγε. «Ήμουν ένα αγαθό παιδί που το εκμεταλλεύτηκαν όλοι». «Εγώ που είμαι κομμάτι της ιστορίας της ΑΕΚ, αδικήθηκα». Ο Χρηστάρας έφαγε πολύ ξύλο από τον πατέρα του για τον μεγάλο του έρωτα, το ποδόσφαι-

ρο. «Οι αλάνες! Εκεί έμαθα να ντριπλάρω, εκεί έμαθα τον κενό χώρο, εκεί τα έμαθα όλα. Δεν έτρωγα καν το μεσημέρι. Για τη μπάλα (...) Νέα Ιωνία, Γαλάτσι, Περισσός, Ελευθερούπολη... Εκεί πέρναγα τους αντιπάλους μου δύο δύο, τρεις τρεις, πέντε πέντε. Με περίμενε ο πατέρας μου το βράδυ για να με δείρει! Γύριζα στο σπίτι βράδυ, έκλεινε ο πατέρας μου την πόρτα και τα παράθυρα και με έδερνε. Κάθε μέρα, κάθε μέρα...». Το πείσμα που ζητά αγάπη κι αγκαλιά και στην ενήλικη ζωή, συνοδευόμενο με ένα διαρκές παράπονο κατά της προσωπικής αδικίας. Την πρώτη του «εξέγερση» την έκανε στον Απόλλωνα. Η ΑΕΚ της καρδιάς του δεν είχε τσικό, κι ένας πρώην ποδοσφαιριστής του Απόλλωνα -προσωπικός γιατρός του Σαντάμ Χουσεϊν!- του λέει για την ομάδα της Ριζούπολης. Οι ερασιτέχνες του Απόλλωνα νικούν 4-3 τους ερασιτέχνες του Παναθηναϊκού με τρία γκολ του Αρδίζογλου, που έπαιζε δεξιός μπακ! Του υποσχέθηκαν ότι θα τον κάνουν επαγγελματία, αλλά ο προπονητής τον διώχνει. Οι συμπαίκτες ζητάνε να γυρίσει πίσω, αλλά ο πάντα «φευγάτος» και περήφανος Αρδίζογλου, δεν διστάζει να αποχωρήσει για ένα εξάμηνο από το αγαπημένο του ποδόσφαιρο και να εργαστεί σε «εργοστάσιο προϊόντων βουτύρου και ελαίων». Η προσπάθεια συμπαίκτων και μελών του τεχνικού επιτελείου, φέρνει αποτέλεσμα. Ο Αρδίζογλου επιστρέφει και γίνεται επαγγελματίας. Το καλοκαίρι του 1974, η διοίκηση του Απόλλωνα αναγκάζεται από τη χούντα να δώσει τον Αρδίζογλου στον Παναθηναϊκό. Πέφτει η χούντα και ο Χρηστάρας στην αγκαλιά της ΑΕΚ και του Μπάρλου, που θα έδινε τα πάντα για αυτό τον μοναδικό ποδοσφαιριστή!

Ένα θρόισμα ανέμου...

Όλη η ιστορία του Αρδίζογλου, θα μπορούσε να είναι σενάριο κινηματογραφικής μυθοπλασίας για το ποδόσφαιρο, ανάρπαστο στα λαϊκά σινεμά των συνοικιών. Γεννήθηκε το 1953 στην Ιερουσαλήμ, από Έλληνα πατέρα και Ισραηλίτισσα μητέρα. Εκεί βρήκε απάγκιο η πατρική του οικογένεια μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή. Ο πατέρας δούλευε σε εκκλησιαστικά είδη. Ένας θεός του, ήρθε στην Ελλάδα, φτιάχνει βιοτεχνία στη Νέα Ιωνία και τους παίρνει κοντά του. Ο πεντάχρονος Χρήστος βρέθηκε με τα πέντε αδέρφια του στις φτωχογειτονίες της περιοχής. Σκληρή η οικονομική ανέχεια της καθημερινότητας. Κλωτσά αυτοσχέδια τόπια στις αλάνες και ελευθερώνεται, τρέχει, θεριεύει, πετάει. Ενώ όταν δεν παίζει ποδόσφαιρο, κάνει ποδήλατο στον Αθλητικό Όμιλο Αμαρουσίου. Ξέρετε, όμως, τι είναι αλήθεια ο Αρδίζογλου; Ένα θρόισμα ανέμου στο αδειανό γήπεδο, που στροβιλίζει τα φελιζόλ που βάζαμε κάθισμα στις τιμεντένιες εξέδρες. Είναι η μελαγχολία του χειμωνιάτικου απογεύματος, όταν ο ρέφερι σφυρά τη λήξη, και η αδικία για το πόσο λίγο κράτησε αυτή η λαϊκή γιορτή της μπάλας. Είναι το μεσημεριανό τραπέζι της Κυριακής με το ραδιοφωνάκι να μιλά για κάποιον «τρελό» που τους ντριπλάρει όλους για να βρει το δίκιο του, κι ας μην έβαλε γκολ! Είναι τα καφεενία της Σαφράμπουλης και της Ελευθερούπολης, των προσφύγων και των εργατών, οι κορδελιάστρες και το μεροκάματο στον Περισσό και τη Νέα Ιωνία. Είναι οι μπαμπάδες με τα καρό κοντομάνικα πουκάμισα και την εφημερίδα κάτω απ' το μπράτσο, που κρατούν σφιχτά το χέρι του πιτσιρικά τους, πριν μπουν στον λασπωμένο δρόμο του γηπέδου. Είναι οι σκαλωσιές της ανεγειρό-

μενης πολυκατοικίας που κρύβει τον ήλιο, και η ελληνική αυλή που λάμπει στο φως. Είναι οι προβολείς στα Νέα Φιλαδέλφεια και στα άλλα γήπεδα, που φωτίζουν τα κάστρα της νεότητας και τα δωμάτια των γερόντων που αγαπούν περισσότερο τώρα τη ζωή. Είναι τα φαντάρια στους Σταθμούς και τα πρωινά στην Ομόνοια. Μια τραχιά, προφορική ποίηση... Ίσως είναι κι ο Αρδίζογλου ένα κομμάτι του «καημού της Ρωμοσύνης» του Σεφέρη, που το έκανε Ιστορία ο Μοσκόφ και μιλά για όλο αυτό το μεγαλείο που έχει μέσα πόνο και την αδικία του ανεκπλήρωτου, αλλά και τόσο πείσμα, δύναμη και γροθιά στο μαχαίρι της παρακμής, «από τις ταπεινές τις γειτονίες του Περισσού προερχόμενο» όπως θα μας πει ο ποιητής Γ. Μαρκόπουλος στην Ωδή του για τον ποδοσφαιριστή.

Τιμή και δόξα στον παίκτη Χρήστο Αρδίζογλου που θα σηκώσει για άλλη μια φορά τελεσίδικα πια, όπως οι τρελοί τους επιταφίους των νεκροταφείων, την ασήκωτη μοναξιά μας, και θα φύγει. (από την Ωδή στον παίκτη της ΑΕΚ και της Εθνικής Χρήστο Αρδίζογλου, του Γιώργου Μαρκόπουλου. Η ιστορία του ξένου και της λυπημένης, Υάκινθος 1987. Διαβάστε ολόκληρο το ποίημα στην ιστοσελίδα του Δρόμου)

* Ο Δημήτρης Γιαννάτος είναι κοινωνιολόγος